

vendar zmirno poganjati se, da se nam postavne pravice ne kratijo, — to ni: puntati se. — Kakor se ni županom, ki so se poglavarstvu krajnske kronovine pisмено pritožili, da se jim iz Kamnika le po nemško dopisuje, nič hudega zgodilo, marveč so bili vslišani, ravno tako bi bila gotovo tudi pritožba drugih županov rešena. Dokler se nihče ne pritoži, misli poglavarstvo morebiti, da se postava zveršuje. —

Ni davno, kar smo imeli veselje iskrenega domorodca gosp. dr. Muršeca tukaj viditi. Bog daj, da bi bil kmalo tudi za nadzornika slovenskih šol postavljen. — Kazenske postave bo začelo državno svetovavstvo ravno te dni pretresati; ni tedaj res, da bi jih bili že cesarju v poterjenje podali. Slovník nemško-ilirsko-slovenskega pravdoznanskega imenstva izhaja počasi na svet; še le tretja polja je natisnjena. Deržavna tiskarnica ima res odveč opraviti; pa nam natiskovanje vendar le predolgo terpi. Ravno je v natisu tudi „malo berilo“ samo v slovenskem jeziku, spisal ga je slavni slovenski pisatelj g. g. knezoškof Slomšek. Slava mu, nevtrudnemu rodoljubu in detomilu! Abecednik, ki so ga „Novice“ že napovedale, bo za slovenske šole po kmetih tudi samo po slovensko natisnjen, in tako je tudi naravno in prav.

Novičar iz slovenskih krajev.

* *Iz Tersta.* Mnogovrstne opravila in malo popotovanje po deželi so uzrok, da Vam, drage Novice! že toliko časa nisim nič na znanje dal, ako ravno se je v tej dobi veliko zgodilo, kar bi bilo znanja vredno; pa o priložnosti bom že povedal, kaj da sim po deželi med slovenskim ljudstvom vidil, slišal, in od katerih reči prosto ljudstvo naj rajši govori *). Danes kaj maliga. Govori se od velikiga zbora kronanih glav, ki ima biti v Beču (Dunaju) mesca augusta, in h katerimu bo prišel — kakor se sliši — tudi sv. oče papež. U Benedkah je začela novo življenje 20. tega mesca slobodna ladjostaja. Že dalje časa imamo u Terstu dve bojniški ladji iz Amerike; jedna „Cartago“ je parabrod iz južne Amerike iz republike Kili, druga pa je fregata „Indipendence“, ktera je priveslala iz složne severne Amerike, in čaka tukej še druge fregate (Dampffregate). Mornarji te fregate so čedni in pri ljudni, pa neso samo Amerikani, ampak njih je veliko Nemcov, Angležev, Francozov, Lahov in tudi naših deželjanov. Ni davnej kar so Terstjani čudovitno gledali mornarja amerikanskiga iz Pirana u Istrii. On, ki jo je bil potegnul čez morje strahú, da bi ne bil vojak u domačih krajih, je sedaj amerikanski vojaški mornar. Pride na tērg, kjer se prodajajo ribe, pogledava okoli, in zagleda, kar išče — stariga ribčca, svojiga očeta; se mu približa in ga pozdravi. Starček ga ne pozna ter ga popraša: ali želi morde rib kupiti? Sin mu odgovori: Kaj, predragi oče! ne poznate več svojiga sina? Na to ga objame, poljubi in mu reče: „Mili moj oče! ne bo vam treba več rib za prodaj loviti, ker sim tudi u daljnih krajih na vas mislil.“ Na to si odviije velik pas poln križnih tolarjev (kolonotov) s života in ga očetu podá. Veselje starčka si vsak lahko misli. Bog daj takimu sinu svoj blagoslov vselej in povsod.

Xp. *Iz Celja.* V žalost vsim, kterim je prebujenje národne zavesti in narodne omike, izobraženje in povzdiga našega milega slovenskega jezika pri sercu — v žalost vsim prijetlam ravnopravnosti in pravice naznanimo danes: da je naše nadepolno slovensko bravno društvo (čitavnica) biti jenjalo, ki je še o novim letu obilo množico deležnikov štelo. In kaj

*) Bo »Novicam« drago. Vred.

je vzrok tega nepričakovanega prigodka, ker je bila ta nedolžna domorodna naprava o začetku ravno tako zaželjena kakor krepko podpirana — bo marsikdo vprašal — v Celji, v središu slovenskega Štajarja, ktero je, ravno na slovenščino se opiraje, marsikaj pred družimi mesti Štajarskega terjalo in tudi doseglo? Na to vprašanje smo v stanu dostojno odgovoriti. V tem, da se po ustavnih pravicah, od presvitliga Cesarja vsim narodam dogotovljenih, mili jezik slovenskega naroda obdeluje in omikuje, vohajo nekteri strastni protivniki Slovincov vseskozi razrušljive namene, in podkladajo tudi društvu tiste proklete „separatistische Hintergedanken“, v vsakim društvu udu jih straši pošast „pan-slavizma“, kterimu iz poti gredó, da jih ne okuži!! Tako peklensko počenjanje je storilo, da je vse oterpnelo, da je več udov iz društvá odstopilo — iz društva, ktero je vsacimu, ki med Slovenci kakoršno koli službo ima in slovenski kruh uživa, z veseljem vse pripomočke delilo, se tudi v slovenskim jeziku izobražiti. Ali komu veljajo ti naši tužni glasi? Sovražniki slovenskega jezika so veseli in v sercu ukajo, da se je to zgodilo, — pravi prijetli pravične reči pa, kterih pa pri vsem tem nič manj ni, zavoljo tega ne bojo v svoji iskrenosti omlačili in ne bojo jenjali biti podporniki domorodnih pravic! — Vsa lastnina društva spade po družbinah postavah gimnazialni knjigarnici, in za ostalo gotovino 27 fl. 42 kr. se bojo kupile za šolsko mladost tukajšnega gimnazija pripravne slovenske knjige. Tako je tudi smert tega društva časti vredna!

Iz Dolenskiga, Gorenskiga in Notranjiga smo prijeli od več strani zalostne popise, kako je to ča 11. dan t. m. polje strašno poškodovala. Ker nam prostora manjka, vse te dopise natisniti, povemo le da je v okolici Višnjegorski, Žužemberški, Ribniški, Černomeljski (51 vasi), proti Savi, v Dobovski fari (proti Brežcam) v Kočevju v Ložki dolini (4 vasi) in še v več drugih krajih toča polje in nagra-de tako zmlatila, da je strah in groza. Ubogi reveži, kaj bojo počeli! Gosp. J. Kobe nam iz Kočevja piše: „da nekteri v teh krajih so se dosihmal le s solato in česnjami motili, tako da je o Petrovim sejmu v Černomlju 18 osób po sami slabosti obležalo. Pa glej, ko smo že mislili, da imamo živež v rokah, nam je vse odletelo. Oj grozne prevare! Miloserčniki! spet je široka pot odperta Vaši milosti. Pomagajte pomagajte!“

Na Kočevskem se je 8 delavcov na cesti pod drevo vstopilo — kar treši va-nj, in en mož in ena žena sta na mestu mertva ostala. Nov dokaz, kako nevarno je, se o hudi uri pod drevo skriti!

Iz Ljubljane. V posljednim mestnim zboru so bili važniši pomenki in sklepi sledeči: Za spodnjo realno šolo (ali šolo za rokodelstva in obertnijstva) so bile po komisii, ktere previdni vodnik je bil g. dr. Močnik, izbrane izbe v Ljubljanskim učelišu poterjene, in priprava za šolski nauk potrebniga orodja po predlogih dr. Bleiweisa določena. Prihodnje leto bo začetek 3. razreda realne šole. Mestni odbor je vnovič sklenil: ministerstvu žive želje razodeti za napravo tudi višji realne šole zaporedama o letih 1853, 1854 in 1855, ker s samo realno šolo ne bo potrebam višjiga napredka v teh vednostih vstreženo. S prenarodbo nekterih šolskih izb pri tléh, ki imajo oknja v šolski drevored (alé) obernjene, je bilo tudi sklenjeno: da imajo mesarji in slaninarji od šolskiga zida proč priti, zanemarijeni drevored se pa v lepši stan tako napraviti, da pride 3. versta dreves, ki poleg šole stoji, proč, in v drugo versto se bo posadil divji kostanj; versta pri vodi začasno še ostane, se bo pa pozneje tudi z divjim kostanjem namestil. Po tem je napovedal g. župan v red djani imenik volivcov za mestni odbor, za kteriga se ima

ima 14 odbornikov vnovič voliti namesto tistih 10, ki imajo po županijski postavi prvo leto iz odbora stopiti in se novi volitvi podvreči, in namesto 4 družih, katerih mesta so sicer spraznjene; sklep je bil, da naj g. župan volitne komisije po svoji volji za to določi, in da naj med volitvo 3. 2. in 1. volitniga reda vselej 1 teden časa bo. Gosp. Ambrož je po tem naznanil odboru priprave za napravo gázne svečave (Gasbeleuchtung) v Ljubljani, ki so bile poprej o zboru posvetovane, h katerim so bili poklicani g. Withalm, g. Samassa, g. Pahner, g. Ambrož in g. Polak. Taka svečava, pri kateri namesto olja gorljivi zrak (gáz) gorí, je že po vsih večih mestih vpeljana, veliko svetlejši gorí, in ako se veliko gaznih lucie spečá, tudi dražji ne pride, bi bila gotovo mestu v veliko lepôto. Treba je tedaj, da se ta reč, ktero je že rajnki za mestno oplešanje neutrudljivi Hradecki o letu 1845 sprožil, vresniči. Početnika te svečave za Ljubljansko mesto vdinjati, bo razpisal magistrat po mnogih časopisih ta namen mestniga odbora. Po tem je nasvetoval g. Ambrož z oziranjem na zmiraj večí število zavolj stekljíne nevarnih psov in z oziranjem na zmiraj večí denarne potrebe mestne županije*) vpeljanje pasjiga davka, in scer za vsaciga psa brez razločka 3 gold. na leto. Ta sklep je po mnogih pomenkih tudi obveljal. Nepravično bi zares bilo, ako bi se „med psami in psami“ v davku razloček delal, ako poglavni vzrok tega davka „množino psov in po ti nevarnost stekljíne pomanjšati,“ pomislimo; v tem so si vsi psi enaki, in še večí nevarnost žugajo priklenjeni psi, ki nemo-rejo svojim vrojenim spolovilnim nagibam zadostiti. Mesarji pa clo ne potrebujejo psov za živino, ktero le terpinčijo, begajo in dražijo, ktero bi gonjač sam veliko lože gnal; za to tudi v več deželah mesarji mesarskih psov nimajo. In kdo bo sodnika v pravih delal: kateri pes je za varha, kateri za kratek čas? Vsak pes zna varh biti, in večkrat je že majhin lajavec tata odgnal. Blagor županiji, ktera je v stanu, brez vsih davkinih naklad svoje stroške poravnati, — blagor pa tistim županijam, ki zamorejo le z naklado pasjiga davka izhajati, in niso prisiljene, še družih davkov nakladati. Pasji davk je popolnoma dobrovoljin davk, kteriga se vsak o tem hipu lahko reši, ako psa proč da; če mu je pa pes zares koristen, bo od dobička lahko te goldinarje plačal. Vunder če še županije o sedanjih težavnih časih davke nakladajo, morajo skazati, da zares dohodkov potrebujejo. Ta potreba je v Ljubljani očividna, če hoče kdo le v zapisnik mestnih stroškov pogledati. Če lih skupno plačilo sedanjih mestnih vradnikov in služabnikov ni večí, kakor je bilo stariga magistrata, vunder znese čez 11000 gold.; stroški za bolnišnico so okoli 6000 gold., zdravila mestnih ubogih znesó čez 6000 gold.; stroški za policijo okoli 7000 gold., realna šola bo potrebovala kakih 4000 gold.; za mestno zvečavo pogorí čez 4000 gold.; kje pa je

popravljanje tlaka, in sto in sto družih reči? Lahko je v gostivnicah in kavarnicah poverhoma modrovati in zabavljati; pa popraviti kaj, je težko, in se ne da vselej mahoma storiti, ako se ravno vidi, da bi potrebno bilo. Te potrebe vidi gotovo tudi mestni odbor, in želi popraviti, kar je moč. Vsim pa sam oče nebeški ne more vstreči. Ena poglavnih potreb se nam zdi nov tlak (flašter) po večim delu mesta in predmestij. Da bi le Krajska dežela tudi pripravniga kamnja imela, kakor Dunaj ali Terst. — Na mesto rajniga korarja Andriolia je dosedanji katehet ljudskih šol v Ljubljani g. Juri Zavašnik izvoljen.

Novičar iz mnogih krajev.

Po nar višjim povelju bojo od perviga augusta t. l. cesarski oficirji od polkovnika doli tudi ob času miru višji službine plačila dobivali. Sliši se tudi, da bojo cesar vojakam, ki so se v ogerskih in laških vojskah bojevali, milostljivo eno leto predpisane službe odpustili. — Od 1. augusta se ne bo smela ob nedeljah in praznicah v zalozih (magazinih) sol prodajati. — Pravice za prodaj smodnika (pulvra) in solitarja se prihodnjič ne bojo lahko dobile; tudi bo smel prodajavec le malo smodnika in solitarja za lovske potrebe v zalogi imeti. — Dunajska banka je nekterim denarnicam (kasam) navkazala, za banknote sebro izplačevati. — Tudi se bere, da se je po vikšim naukazu izdelovanje cesarkiga popirniga denarja ustavilo. — Mnogi Dunajski časopisi tudi pravijo, da je minister denarstva nasvetoval, da naj za prihodnje leto 1852 davki ravno tako ostanejo, kakor so letos. — Kmetijska družba na Dunaju hoče ministertvo za napravo kmetijskih posojilnih denarnic prositi. — Po poslednjim popisu je na Ogerskim 1 milion 104993 konj; 1 milion in 324725 krav; 1 mil. 23939 volov in bikov; 6 mil. 23939 ovac; oslov pale 15857. — 5 gold. od sto za rešenje gruntnih davkov morajo tudi vradniki od svojih dohodkov v deželno denarnico odrajtati. — Popotne liste za kramarje, ki hodijo od hiše do hiše (Hausirer), ne bojo županije dajale. — Ko so spomlad letos v neki vasi v Švajcu zid poderli, so našli v loncu krompirja, ki ga je pred 12 leti nek zidar pod ta zid zakopal; krompir je bil zdrav in lep — in vsajen sedaj lepo cvetè. — Konjederca blizo Celja so tatovi ni davnej ponoči za vso njegovo gotovino pokradli; — 4 cente težko skrinjo so mu iz 1. nadstropja pobasali, v kateri je bilo samih srebernih dvajsetic in olarjev za 10160 gold. Od tatov še dosihmal ni duha ne sluha. — V Terstu bojo nove mesnice zidali, ki bojo 154,000 gold. veljale. — Na Laškem ste nidavnej dve osebi umerle, ki ste meso jedle izkopane živine, ki je na vrančnim prisadu poginila. — Za česko národsko gledišče v Pragi je že čez 63000 gold. nabranih. — Vse oči so sedaj v Pariz in na Prusko obrnjene. V Parizu se posvetuje prenarredba Francoske vstave, pri kateri so vse stranke zlo vnete; ravno se sliši, da je prenarredba 20. t. m. na postavni poti zaveržena bila, kar za znamenje veljá, da Francosko ne bo spet v nove prekucije padlo, in da se bo mir ohranil, če ne bo po nepostavni poti kakošna stranka prekucijo začela. — Na Pruskim vstajajo stari stanovi in stari deželni zbori, le nekoliko prenarjeni, iz grobov, in mnogi glasovi se slišijo, kterim je vstavna vlada gnjusoba. Bog jih rasvetli!

*) Ker je g. Ambrož v uvodu svojiga govora za vpeljavo pasjiga davka opomnil, da le ta dva vzroka, ne pa posnemanje ptujih izglede in ne prigovarjanje »Laibacher Zeitung«, sta nagib magistratniga predloga, se je naša tovaršica grozno razserdila. Čmu toliko ropota — za nič?! Večini bravcov, ki so z nejevoljo tisti spisek iz visociga stola brali, bi bilo bolj vstreženo, ako bi se jim bili mnogi važni sklepi današnjiga zbora naznanili. Ker pa noben časopis nima dolžnosti, za spis zbornih sklepov spisatelja v zbor pošiljati, je treba, da odbor svoj stari sklep (tandem aliquando) spolne, in v nemškem in slovenskim časniku svoje obravnave razglasuje.